

GEDACHTEN DER EEUWIGHEID

JEUGDHERINNERING

VIJF JAAR, RUIM, MOET IK GEWEEST ZIJN,
toen mijn broertje stierf, acht maanden oud.

'k Zie 't tooneel nog duidelijk vóór mij.

'n Vierkante kamer en als ik er nu nóg in gebracht werd, zou ik met zekerheid kunnen zeggen: Dáár stond de wieg en dáár vader, en moeder zat dáár.

Zúlk een indruk heeft dat op mij gemaakt.

Tal van belevnissen zijn onredbaar weggezonden in de bewaarplaats van doode zielebeelden, maar *dit* bleef me bij. Geheel onverwachts was ik, voor 't eerst in mijn korte leven, in aanraking gekomen met den Dóód.

Gewoon was ik, boven, wakker geworden.

't Was mijn privilege, dat ik bóven mijn jongere zuster had, die wachten moest tot moeder haar helpen kwam, dat ik, zoodra ik hoorde: vader en moeder waren er beneden *uit*, opstaan mocht en naar beneden gaan voor wat drinken met een stuk beschuit.

Zoo deed ik dus ook dezen morgen.

Maar nauwelijks in de huiskamer binnengekomen, vóelde ik de beklemming, die er hing; verschrikt keek ik op, zag vaders ernstig gezicht, moeders betraande gelaat en ik werd bang, écht bang....

Vader zag dat en zei zacht:

„Broertje is dood! is vannacht gestorven.”

Ik deinsde verschrikt achteruit.

't Moet een onwillekeurige beweging geweest zijn, van schrik voor de plotselinge aanraking met het geheel onbekende.

Maar vader, die niet wilde, dat ik bang voor het doode broertje zou zijn, nam me bij de hand en bracht me bij de wieg en toen moest ik wel gáán.

Neen, vreeselijk was dit niet.

Mijn bangheid week dan ook dra.

Zelfs durfde ik het wagen een der wasbleeke handjes even aan te raken en vast te houden, maar opnieuw verschrikt liet ik het dadelijk los, — dat was zoo tegen-natuurlijk: dat handje, zoo koud en zoo totaal beweging-loos; ja! dood zijn was toch wél erg!

Dat ik erg bedroefd was, geloof ik niet.

't Meest hinderde mij, dat vader en moeder zoo'n verdriet hadden, maar 't is nu eenmaal zoo: bij een kind van vijf jaar en nog jaren later gaan de indrukken wel vlug, maar niet diep, en och! dat broertje, waar je nog niet mee spelen noch kibbelen kon, had zoo weinig plaats in mijn jongensleven ingenomen.

Ik voelde van 't gemis niet veel.

En eerlijk gezegd was ik beter op m'n gemak 's mid-dags, toen ik in een hoek bij de school met kleine kameraadjes wat knikkerde, dan hier bij de wieg en bij het doode kind.

Maar wél rezen er vragen in mijn kinderziel.

Wát was er nu eigenlijk met broertje gebeurd?

Gisteren en eergisteren kon hij nog net als ik handen en voeten bewegen, en nu niet; dát was dood-zijn, be-greep ik.

Maar bleef je dan *altijd* dood?

Die vraag herinner ik me héél goed.

Want dat vond ik al héél erg.

Voor een poosje, dát ging! 'k Had broertje vaak genoeg zien slapen in de wieg; dat was niet erg....

Maar voor altijd, was vreeselijk.

En toen er nu een kistje kwam, met harde, houten

wanden en 't kind daarin werd gelegd, begon ik het toch ál erger te vinden en hoogst waarschijnlijk, — zoo zijn kinderen, ze denken nu eenmaal eerst aan zichzelf, — ben ik me gaan afvragen, of mijzelf zoo iets even ge-makkelijk overkomen kon.

Of ik toen vader iets heb gevraagd,

Of dat vader wat aan mij merkte? —

Zéker is, dat hij trachtte mij naar den eisch mijner jaren tenminste eenig besef bij te brengen, van wát dood-zijn nu eigenlijk wás.

Lieve vader! Gij hebt nooit geweten, wát voorstelling het klein-kinderhartje zich van uw woorden maakte, want een kind praat daar niet over, maar verwerkt het voor zichzelf.

Ik hoorde dan, dat „broertje” in den hemel was bij den Heere Jezus.

Dat was voor mij de eerste moeilijkheid.

Want vader had niet de vrijmoedigheid van een dr. Maarten Luther, die zijn Hansje al een heel plastische en aardsche beschrijving van den hemel durfde geven, — ik begreep alleen: de hemel was daar bóven; in dien hemel was het heerlijk en dáár was nu mijn broertje ook.

Dat ik nu daarover praktiseerde en filosofeerde, kan ik niet zeggen: gelukkig is een kind van andere makelij en houdt zich aan de realiteit van 'n appel en een tol en een spel en wat dies meer zij.

Maar 's avonds in mijn ledikantje:

Als vader en moeder rustig beneden waren, 't buiten stil was en een paar sterren door 't raam lichtten, ja: dan kwam de gedachte aan broertje, die nu in den hemel was, bij me boven, en fantaseerde mijn kinderziel allerlei moois, waarvan de slotsom was, dat broertje het wel heel goed hebben zou.... maar als ik dan mezelf de vraag stelde, of ik ruilen wilde, dan kwamen die kille handjes en dat harde kistje mij weer voor den geest, — neen! dát toch niet.

Nog één zaak had vader mij geleerd.

Broertje in den hemel, — ik geloofde het.

Maar hij lág dan toch maar in 't kistje.

En zoo had vader mij onderwezen, dat zijn *ziel* bij den Heere Jezus was -en dat éénmaal, maar dat wist geen mensch wanneer, de Heere Jezus komen zou 'en dan zou ook dat kistje weer opengaan en dan zou het broertje weer zijn, geheel-en-al.

Wijselijk probeerde vader hier niets uit te leggen.

Later, toen ik groot werd, leerde ik, hoe een zijner lievelingsspreuken de woorden van Beets waren:

„Met begrijpen zal 't niet gaan, —
Grijp het onbegrepen aan!”

En zoo, in enkele oogenblikken van kinderernst, die er óók zijn, maar die het kind zeer schuchter verborgen houdt, dacht ik ook na over die „ziel.”

En, zoo *is* een kind, ik rustte niet, eer ik er mijzelf een voorstelling van had gemaakt: het moest een soort wieltje zijn, dat binnen in ons, nacht en dag, door-draaide en maakte dat je lééfde. Stond dat wieltje voor-goed stil, dan was je dóód en dan raakte het ook wég uit het lichaam; de engelen dragen het, zonder dat iemand er iets van merkte, in den hemel.... *als* je daar tenminste kwam, maar dat was te hopen, anders — begreep ik wel — was 't verschrikkelijk, al wachtte vader zich wel, in schrille kleuren, op dien leeftijd, mij van een „hel” te spreken.

Allerlei vragen stelde zich mijn kinderhart.

Zoo herinner ik me, op 'n avond wakker gelegen te hebben, met het probleem: als dan daar hoog boven